

BUITEN

18^e JAARGANG N°. 40.

ZATERDAG 4 OCTOBER 1924.

Foto C. Steenbergh.

GEVELS UIT HET EINDE DER 16^e EEUW AAN HET KORTE SPAARNE TE HAARLEM.

een beetje zoet." ☼ Ath klonk met hen, zij klonken met hem terug. Mi-kwi nam twee bekers op en begon een speech vol keelklanken. Buh viel hem in de rede en klonk met de twee Engelschen, die weer dronken. Sen-na herhaalde de formaliteit. „Ze trachten jelui dronken te maken," fluisterde De Gys. „Past op. Dat *Sam-shu* werkt snel." „Ik zou vijftig van die gele jongens onder de tafel kunnen drinken," zei de Lange lachend. ☼ Hij had in een half jaar geen alcohol geproefd. Hij greep vier van de kleine bekertjes en liet ze vullen. Zoo ging het spelletje voort. „Zend de mannen weg," gromde Sen-na. Akiou, die nog het nuchterst was van al de kapiteins, ging overeind zitten. „Ge kunt gaan," riep Akiou, „ge kunt de stad ingaan." ☼ De zes honderd mannen stonden op, zes honderd gele armen werden in het saluut opgeheven. De mannen renden naar de gordijnen en verdwenen. Op de verhooging werd de zwelgerij voortgezet. „Aardige kerels," hikte Beamish, „aardige, leuke kerels." „Wat zegt hij," fluisterde De Gys. „Hij aanbidt de Harinesiërs." „Wilden," fluisterde De Gys, „kijk naar hun gezichten." „Knappe, aardige kerels," herhaalde Beamish. „Knappe, aardige kerels." Hij begon te zingen. „Zwijg, ezel!" De Lange nam zijn vriend den beker af. „Wil niet zwijgen. Je begrijpt me niet. Wil niet. Harinesiërs aardige, knappe kerels..." ☼ Maar Dicky luisterde niet meer naar Beamish. „*Tu vois?*" fluisterde De Gys. „Ja, ik zie." Boven de hoofden van Buh en Mi-kwi wenkte een van de bedienden. Hij begon langzaam achter de liggende drinkers heen te schuiven. Hij ging achter Ath, achter Beamish door. Hij leunde over hen heen en deed alsof hij hun bekers vulde. „*Ko*," fluisterde hij. „*Ko znee moag Vy*." Een vinger raakte De Gys' arm aan. „Wat zegt hij?" „Hij zegt," fluisterde de Lange en zijn snor streek langs het oor van zijn vriend, „dat je snel moet komen. Zoo snel als je kunt. Dat er een vrouw is. Maar doe het niet, *mon vieux*. Het loont de moeite niet. Om 's hemelswil, *doe het niet*. Denk aan Negrini, De Gys." „Och kom, er is geen gevaar. Ik zou haar met één hand kunnen doden. Een doorn om een doorn uit te rukken, kolonel." „Ik smee je, *mon ami*." „*Ko*," fluisterde de bediende. „*Ko znee. Vy! Vy Su-rah!*" ☼ De oogen van den Franschman gleden glinsterend over het gezelschap. „*Ko!*" de vinger raakte De Gys' arm aan. „Doe het niet!" *mon vieux!* Doe het niet." Maar de Lange sprak vergeefs. De Franschman gleed van den zetel, en een hand tastte naar zijn wapenrusting. „*Au revoir, mon ami*." ☼ Het gordijn zwaaide heen en weer en hing toen weer stil. De Gys was verdwenen. De Lange liet zijn kin op zijn hand leunen en dronk nog een bekertje wijn. Hij luisterde heimelijk naar de gesprekken der kapiteins. Hij deed alsof de slaap hem overweldigde en snurkte. En plotseling scheen hij Mélie voor zich te zien — haar gouden haren, haar schitterend schoon gelaat. „En zulke vrouwen moesten in de handen vallen van deze gele zwijnen." De kapiteins stonden op. Akiou wenkte de blanken. Hadden zij slaap? De Lange knikte toestemmend, greep Beamish' arm en samen gingen zij naar hun logies. Maar Beamish weigerde te gaan slapen. Waarom zou hij naar bed gaan? De Lange was een beste kerel, maar hij begreep niets van de Harinesiërs, die ook beste kerels waren.... „Wil je nu naar bed gaan, dokkie? Je bent dronken, begrijp je? Zoo dronken als een tol." De lange sloeg zijn arm om Beamish' middel, legde hem op het bed, en trok een dierenhuid om hem heen. De doffe oogen van den dokter knipten naar de tafellamp. „Ja, *all ri* morgen. Maar je begrijpt die menschen niet. Harinesiërs. Aardige kerels — wonen in mooie, kleine huisjes. Mandarijnen noodig voor staat. Blij Harinesië...." En hij viel in een warmen *Sam-shu*-droom.... ☼ De Lange blies de tafellamp uit, sloop naar zijn eigen afdeling en begon zich te ontkleeden. Hij trok een wijde, geelzijden broek aan en ging zitten wachten op den Franschman. Maar ofschoon de Lange wachtte en wachtte — tot zijn oogen van vermoeidheid bijna dicht vielen — tot de lamp uitging — tot de eerste stralen van den dageraad glinsterden door de duisternis der kamers — René de Gys kwam niet terug.

ACHTTIENDE HOOFDSTUK.

IN DE „YAMEN" VAN SU-RAH.

René de Gys, zijn wapenrusting nog in de hand, hoorde het gordijn achter zich dicht vallen, voelde de hand van den boodschapper nog op zijn arm. Zij waren in volkomen duisternis — in de een of andere gang — de koude steenen streken langs zijn linkerschouder. Een licht glinsterde in een steeds grooter wordenden driehoek recht voor hen uit. Toen

zij het licht bereikten, bevond hij zich op de binnenplaats van hun logies. De jongen maakte teekens, gespte een denkbeeldigen gordel om zijn midden, maakte een helm vast. De Franschman begreep hem en snelde weg om zich te kleeden. ☼ Phu-nan volgde snel de bevelen van zijn meester en eenige minuten later kwam De Gys buiten, waar het reeds begon te schemeren. „*Ko*," grinnikte de jongen. „*Ko znee!*" Zij gingen door het labyrinth van gangen. De knaap bleef bij een bronzen poort staan, haalde een kleinen houten hamer uit zijn mouw, keek onderzoekend om zich heen en klopte drie keer. Toen zette hij het op een loopen, zoo snel zijn beenen hem konden dragen. De Gys, met zijn hand aan het gevest van zijn zwaard, zag hem verdwijnen — een gele vlek tusschen de purperen schaduwen. ☼ De poort ging open; geluidloos gleed zij terug. Omgebogen vingertoppen wenkten; hij volgde ze. De poort werd gesloten. Hij stond in het duister. Zijn gids — een meisje, te oordeelen, naar het ritselen van haar kleed, den geur van haar haar — legde bedeesd een hand op zijn blooten arm. Hij deed tien stappen naar voren, hoorde een gordijn heen en weer gaan. Meer duisternis. De greep om zijn arm werd vaster en leidde hem waar hij moest gaan. ☼ Plotseeling kwamen zij buiten op een plein vol sterrenlicht, hier stond op het midden een fontein. De vingers wenkten hem weer voorwaarts te gaan. De gids — nu zeer duidelijk een vrouw — bewoog zich snel langs de fontein, wees op een driehoekige opening in de rotsen, ging er doorheen. Hier deed een lamp, aan den muur hangend, een trap zien. Zij begonnen ze op te klimmen. De trap hield op. De bedeesde hand raakte zijn arm aan. Nogmaals liepen zij in het duister, nogmaals hoorde hij een gordijn heen en weer gaan. ☼ Een fort, dacht De Gys, een echt fort. Maar behalve een wapenrek deed niets in de kamer waar de Franschman zich eindelijk bevond, aan het binnenste van een fort denken. Het was een boudoir, een Oostersch boudoir. Zijden kleeden bedekten den vloer, hingen als behangsels tegen de achtkantige muren. Lampen van zilveren filigrainwerk, weerkaatsten azuurblauwe schijnsels van de lage zoldering. Op een sofa van *pittising*-huiden lagen een dozijn gewaden — het een al mooier dan het andere. Het meisje wees eerst hierop, toen op De Gys' harnas. Hij wees haar door teekens dat zij weg zou gaan; maar Su-rah's satelliet — hij kon nu zien dat zij jong was en slank en mooi met schuinstaande oogen — lachte slechts een weinig en bukte zich om de gespen van zijn beenstukken los te maken. Stuk voor stuk ontdeed de satelliet hem van zijn wapenrusting — beenstukken, voetstukken, helm, zwaard en borststuk. Toen liep zij vlug naar de sofa, scheen te weifelen in de keus van een gewaad en kwam terug met een toga-achtig kleedingstuk van pauw-blauw satijn, dicht geborduurd met draken van dof goud. Zij overhandigde het De Gys, die het als een cape over zijn breede schouders drapeerde. „*Pas si mal!*" dacht De Gys, kijkend in den massief zilveren spiegel, welke het meisje hem voorhield. „Een degen volmaakt het beeld." En niettegenstaande het protest van de satelliet, nam hij Zwaard Recht van het wapenrek en gespte het om. „Ga nu heen, meisje!" beval René de Gys. En het meisje liep naar het gordijn bij den muur, hield het op zij om hem te laten passeeren. Hij stond alleen aan het einde van een groot, zwak verlicht vertrek. Hij keek door het vage licht en zag, laag tegen den muur aan de overzijde, de blauwe vlam van een lamp; erboven was een langwerpige kijkgat vol sterrenlicht en eronder het oranjekleurig schijnsel van een opiumvlam. „Kom," sprak een stem, een stem, die zelfs het ruwe Kwan-kwa als muziek deed klinken. „Kom bij mij." *Toen zag hij de vrouw*. Zij lag op een lage divan, de ellebogen geleund op weelderige, purperkleurige kussens, de wangen steunend op de vingers. Haar oogen waren lichtgevend als die van een kat. ☼ Hij keek op haar neer en wist dat zij zeer schoon was. In dat vage lamplicht had het opgeheven gezicht dat van een blanke vrouw kunnen zijn. Het haar was lang en glanzend als vliedervleugels, en droeg geen juweelen — alleen maar den overweldigenden geur van tuberozen. Het viel als een glinsterende mantel over de draperieën van purperkleurige zijde, welke half verborg, half deed zien de lijn harer schouders, de golving van den rug, de lenige slankheid harer beenen. ☼ Zij hief een hand op. Hij raakte ze aan, voelde zachte vingers koel tegen zijn handpalm. „Gij zijt minder minnaar dan N'ging, Man met den Baard," fluisterde Su-rah. „Hij bracht kussen; gij een zwaard." Begrijpend bracht De Gys de koele vingers aan zijn lippen. *(Wordt vervolgd)*.

Foto C. Steenbergh.

HET SPAARNE BIJ DE BAKENESSERGRACHT.

HAARLEM.

„EEN mal klein stadje” noemde Robertus Nurks tot ergernis van zijn neef Hildebrand, de Spaarnestad. „Een steen, in goud gevat”, zoo bezong Beets haar later. Nurks' oordeel is vernietigend, maar weinig zeggend, dat van Beets billijker en juister, mits we voor „steen” niet — als vermoedelijk wèl zijn bedoeling is geweest — „edelgesteente” lezen. Want Haarlem, gevat in 't „goud” van zijn nòg bekoorlijke omstreken, al verdween er veel landelijks en liefelijks, al werd àl te veel ervan voor den wandelaar verboden terrein, Haarlem zelf behoort niet tot de schoonste van Holland's steden, en slechts een door liefde zéér verblind Haarlemmer kan het bij een edelgesteente vergelijken. ☞ We hooren reeds verontwaardigd vragen: „En onze Hout dan? En onze Klopper- en Schotersingel? En ons Spaarne? En onze Groote Markt?” Laat ons terstond den stroom van verontwaardigde uitroepen stuiten. „Onze Hout” rekenen wij niet tot de stad, maar tot hare omgeving, „onze singels” tot de omranding van haar noordelijk gedeelte, door een spoorwegdijk van de oude, aan Haarlem zijneigen-karakter gevende stadskern afgesloten, „ons Spaarne”, ja, dat is nòg mooi, al hebt gij zijn schoonheid op onvergeeflijke wijze laten schennen door een afschuwelijk gebouw. En „onze Groote Markt”? Een langgerekt plein met drie gebouwen

van indrukwekkende schoonheid, en, desondanks, geen mooi plein. Want dit is het merkwaardige van Haarlem, dat het, ondanks het bezit van fraaie gebouwen, geestige gevels en tekenachtige poortjes, in zijn geheel geenszins 'n mooie stad kan worden genoemd; dat het uiterst moeilijk is, er pakkende stadsgezichten te ontdekken, al doet de overheerschende massa van de oude St. Bavo nog zoo haar best — somtijds slaagt zij, het moet erkend worden — om in deze leemte te voorzien. ☞ Haarlem kan worden vergeleken met die andere Nederlandsche stad, welke, zelve geenszins schoon, op mooie omstreken kan bogen, op mooiere nog dan de Spaarnestad: Arnhem. Maar niet te ontkennen is, dat deze vergelijking toch wel zeer ten gunste van Haarlem uitvalt: zijn aantrekkelijke duinrand moge in schoonheid bij den Veluwezoom ten achter staan, de Spaarnestad zelve is toch de meerdere, wat karakteristiek mooi betreft, van Gelderland's hoofdstad, waar weinig meer te bewonderen is dan eenige schilderachtige achterbuurtjes. Die heeft Haarlem ook, vooral in de omgeving van het voormalige Begijnhof, maar het heeft meer: allereerst het Spaarne, reeds genoemd maar nogmaals te noemen, omdat het, zooals het zich slingert door de stad, ondanks ontsieringen, toch nog de belangrijkste bijdrage tot haar stedschoon vormt; dan de vriendelijke klein-stedsche Bake-

Foto C. Steenbergh.

HAARLEM.
SPAARNE, MET GEZICHT OP DE ST. BAVOKERK.]

nessergracht; sinds 1860 niet meer de Oude Gracht, die in tijden van zinsverbijs-tering gedempt werd, wel nog de Nieuwe Gracht, voornaam tusschen haar statige huizen, maar, geslotenheid aan weerszijden missend, al te kil. Dan is er veel, dat noch mooi noch leelijk is. Maar helaas ook nog al een en ander dat beslist leelijk moet worden genoemd, en jammer genoeg blijft dat voor de meeste bezoekers van Haarlem niet verborgen: het onwaardige stationsplein en de karakterlooze buurt ten zuiden daarvan, opgebouwd op de puinen van de in den Franschen tijd vervallen „nieuwe stad” (de uitbreiding van 1672), en de onooglijke buurten ten oosten van het Spaarne. ☞ Verre staat Haarlem boven Arnhem, wat mooie, belangrijke of typische overblijfselen van oude bouwkunst betreft; geen wonder, daar het eeuwen lang een belangrijke industriestad was, die in Holland een voornam plaats innam, en in de Republiek veel meer beteekende, dan de schoongelegen Geldersche stad. Wèl sterk blijkt echter hier, dat oude gebouwen alleen, tenzij hun aantal dat der andere overtreft, niet bij machte zijn een stad karakter en schoon-

heid te geven; dat doet allereerst haar aanleg, ook al is daarbij niet naar schoonheid gestreefd, maar is deze onopzettelijk ontstaan, zooals meestal in oude steden het geval is. ☒

Haarlem nu mist een mooien aanleg. Slechts ten deele kan dit geweten worden aan Haarlem's burgerij van lang-vervlogen eeuwen. En zeker niet aan hen, die zich vestigden om en nabij het jachthuis, dat Holland's graven op het „Sandt" hadden gebouwd, en dat door Willem II in een luisterrijker verblijf werd herschapen. ☒ Haarlem ontstond, evenals Alkmaar en Groningen, op een strook zand- of geestgrond, wel weinig zich verheffende boven de laaggelegen gronden aan de oostzijde, maar toch niet door vaarten en slooten doorsneden. Het is dan ook niet verwonderlijk, dat oud-Haarlem geen andere grachten had, dan die welke werden gegraven ter bescherming, om den ouden stadsmuur, en nog steeds — het heden komt uit het verleden voort — deze typisch-Hollandsche verrijking van zijn stedschoon in zijn centrum mist. Minder gemakkelijk verklaarbaar is het feit, dat deze oude kern niet zóó regelmatig werd aangelegd als men zou verwachten op een plaats, waar — evenals bij oud-Alkmaar en oud-Groningen het geval was — niets de rechte lijn (waarvan alleen uit noodzaak werd afgeweken) in den weg stond. De gebogen vorm van het Spaarne verklaart wel veel maar niet alles. Vermoedelijk ontstond en groeide Haarlem in een uitlooper van het bosch dat zich langs den geheelen duinzoom uitstreckte, aan gedeeltelijk reeds bestaande boschpaden, om aanvankelijk nog in stand gebleven bosschages, en — in den beginne — langzaam, zoodat de richting der oude paden in hoofdzaak werd gevolgd. Oud-Haarlem's plattegrond vertoont het beeld van een langzaam gegroeide stad, die bij dien groei kleine, niet onoverkomelijke hinderpalen — boomen — had te overwinnen. Iets tusschen regelmatigheid en kronkelende „toevalligheid" in; noch sterke kronkelingen die aan onze oudste stadsgedeelten zulk een schilderachtigheid verleenen, noch, meestal (Jans- en Zijlstraat o.a. zijn uitzonderingen) de volkomen rechte lijn, die minder „bekoorlijk" is, maar evenzeer karakter vertoont. En dan het gemis aan grachten. Ziehier een poging, om het ietwat karakterlooze van oud-Haarlem's aanleg te verklaren. ☒ De oude stad had ongeveer den vorm van een vierhoek, en strekte zich uit tusschen Spaarne, Bakenessergracht, een gracht iets ten zuiden van de tegenwoordige Nieuwe Gracht, de Kraaijenhorstergracht (in 1859 gedempt, thans de Nassaulaan) en de Oude Gracht. Omstreeks 1350 ving men de bebouwing aan de overzijde van het Spaarne aan; aanvankelijk bepaalde men zich tot het land aan de overzijde der oude stad. Deze uitbreiding is, daar men plannen van wijdere strekking had, nimmer door muren beschermd geweest; een gracht, die nóg den naam van Burgwal draagt, werd voldoende geacht. ☒ In de tweede helft der 15de eeuw gaat men voort, de stad aan deze zijde uit te leggen, en omstreeks 1400 vormen Heeren-, Oude- en Papentorenvest aan die zijde haar door muur en gracht versterkte grens. Voor zoover de gebogen vorm van het Spaarne dat niet onmogelijk maakt, zijn bijna alle straten in deze nieuwe stadswijk recht, maar ondanks die rechtheid is een rommelig geheel ontstaan, dat niet van een weloverwogen plan getuigt. Het eiland tusschen Bakenessergracht (die thans als vestinggracht had afgedaan) en Spaarne, waarop reeds oudtijds een visschersbuurt was gelegen, Bakenes, behoorde thans dus ook tot de stad. Het binnen de wallen getrokken stuk grond tegenover Bakenes, aan de overzijde van het Spaarne, is langen tijd onbebouwd gebleven; trouwens, het geheele kwartier over het Spaarne was en bleef niet erg in trek, ondanks pogingen der overheid, om daarin verandering te brengen: te vergeefs plaatste zij de ramen der Lakenbereiders nabij den Burgwal; het bedrijf wilde daar geen wortel schieten. ☒ Zoo had in de 15de eeuw een nieuwe en ditmaal zeer belangrijke vergrooing plaats, zonder dat de nieuwe wijken over 't Spaarne dicht bevolkt en geheel volgebouwd waren. In dit nieuwe stadsgedeelte is de rechte lijn overheerschend, maar ook hier getuigt niets van een wel-

Foto C. Steenbergh.

FRIES IN EEN GEVEL AAN DE WARMOESSTRAAT TE HAARLEM.
IN HET MIDDEN: VOORSTELLING VAN DEN VERLOREN ZOON.

overwogen streven naar schoonen aanleg. De grootte der stad werd door dezen uitleg bijkans verdubbeld. Dat dit mogelijk en noodzakelijk was in deze eeuw van binnenlandsche woelingen getuigt wel van den bloei der Spaarnestad, die zij vooral dankte aan haar „hoofdneringen", de „konst van Bier te brouwen", en de daaraan verbonden graanhandel, aan hare bleekerijen, evenals het Haarlemsch Bier hun roem aan het helder duinwater uit de omgeving der stad dankend, haar laken-, linnen-, zijde- en andere weverijen en haar ververijen, met den handel in de daarvoor benodigde grondstoffen. Haarlem werd, met Leiden, Holland's voornaamste industriestad, en vreemdelingen, die in hun vaderland dezelfde takken van nijverheid hadden beoefend, vonden, als zij zich te Haarlem vestigden, een gul onthaal. ☒ Wel eigenaardig, dat de stad, ondanks dezen bloei, meer dan twee eeuwen zich met de 15de eeuwse uitbreiding heeft vergenoegd, hoewel reeds in 1550 ongeveer het geheele oppervlak binnen de stadgrachten, met uitzondering dan van het groote Raamland in het zuidwesten, bebouwd was, en na 1585 talrijke bekwame en ondernemende Zuid-Nederlanders, enkelen

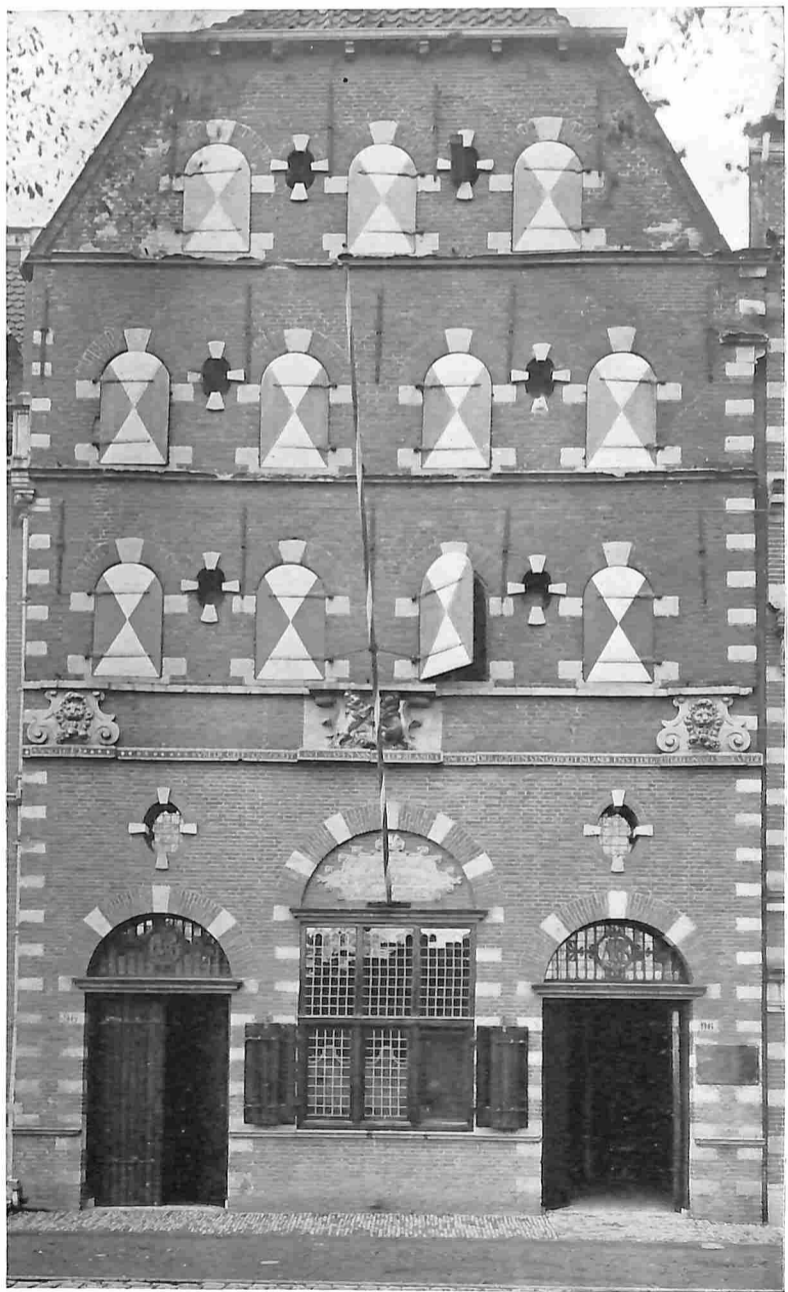

Foto C. Steenbergh.

PAKHUIS AAN HET SPAARNE.

ook uit 't land van Kleef en uit Goch, er zich vestigden. Trouwens, Leiden trok meer nijvere immigranten. Maar de nieuwe sappen, die der Spaarnestad, de door het beleg zoo verzwakte, en door een hevigen brand in 1576 geteisterde, in dezen tijd toevloeiden, deden hun invloed wel degelijk gevoelen, zij 't dan niet terstond — als in de meeste andere Hollandsche steden — op den omvang der stad, dan toch, direct en indirect, op haar uiterlijk. ☞ Zij brachten haar binnen enkele jaren, na de verlamming harer industrie in de eerste jaren van den opstand, weder op krachten, deden nieuwen bloei en nieuwe welvaart uitbotten, zich ook openbarend in scheppingen der bouwkunst. Tal van huizen, waaronder heel fraaie, werden tusschen 1585 en 1625 te Haarlem gebouwd, en vele daarvan zijn ongetwijfeld opgetrokken naar het ontwerp van Lieven de Key, den Gentenaar, die zich in 1591 te Haarlem vestigde, de bouwmeester van de Vleeschal ook, en van den toren der Nieuwe kerk. ☞ Een geheel eigen type vertoonen vele Haarlemsche gevels van dien tijd, door hun gedrukte spitsbogen boven de vensters, de z.g.n. Tudorbogen der Engelsche gothiek (afb. op blz. 474 en 475), een motief dat de Key, die aanvankelijk naar Engeland was gevlucht, daar had leeren kennen. Fraai beeldhouwwerk, dat de gevels siert (zie de afbeeldingen op bladz. 473) is vermoedelijk mede aan dezen begaafden Vlaming te danken.

(Wordt vervolgd). A. L.

Aan de Gambia- rivier in Afrika.

TOEN IK SCHOOLCOMMISSIE
WAS.

IK was stuurman op een vrachtvaarder, die vol aardnoten op de reede van Gambia lag en bijna steunde van de warmte. Puuh, wat was het warm! Het zweet gutste bij ons neer, ofschoon we met zorg het meest beschutte en frissche plekje op het heele schip hadden uitgezocht, waar we in onze hangmatten uitgestrekt lagen, loom en mat, alleen bezig met schelden op de afschuwelijke warmte. Maar zelfs dat werd op den duur te veel voor ons; het was ook trouwens nutteloos, en zoo kwamen we in een toestand van versuffing, totdat de schreeuw van een sirene en onmiddellijk daarop het gegil van een stoomfluit ons uit onzen letargischen toestand opschrikte. ☞ Er was iets aan de hand, dat was duidelijk, en ondanks de warmte konden wij de verzoeking niet weerstaan ons in beweging te stellen en uit onze hangmatten te kruipen om naar de brug te gaan en het monster te bewonderen, dat de energie had om in deze heidensche warmte een dergelijk gegil uit te stooten. ☞ Een groote, voorname passagiersstoomboot kwam de reede op, van de reeling tot de punt van den mast met vlaggen versierd. Het koper schitterde in het sterke zonlicht, van het voor- tot het achterdek had het verblindend witte zonnetent, de officieren waren in het wit, en de passagiers lagen languit in rieten stoelen — het was alles buitengewoon deftig. Maar wie mooi wil zijn moet pijn lijden, en daarom was het zeker, dat het schip zoo akelig steunde, een andere reden was er oogenschijnlijk niet — de weg was vrij, geen schip, geen boot verroerde zich, men is ook niet in staat tot iets meer dan tot lui rondvaren, als de thermometer op bloedtemperatuur staat of nog hooger. ☞ Rammelend werd de ankerketting neergelaten, er weerklonk een laatste schreeuw

van de stoomfluit, veel gepuf en gefluit, de bemanning liep heen en weer — dat ze er den moed toe hadden! — en daarna zonk ook het voorname vaartuig in de rust, stilte verbreidde zich over de haven, alles was even stil en doodsch als tevoren. Kort daarna kwam de loods van het voorname schip aan den zijkant van ons schip, en daar wij hem vele kleine vriendelikheden bewezen in den vorm van snelwerkende Deensche borrels, was hij vol vuur aan het vertellen geslagen over al de heerlijkheid daarginds. „Een schoolcommissie is er aan boord”, vertelde hij „de duivel hale die, we hebben het altijd goed er zonder gesteld, maar nu is de oude schoolmeester niet goed genoeg meer, en de kinderen! — hè, om in die warmte te moeten leeren, neen, dan was het toch beter toen ik jong was, toen leerde je gelukkig niets.” Praten was echter inspannend, en na deze ontboezeming liet hij het er bij, het was zelfs te warm om den mond te bewegen, en met een zakdoek, gloeiend rood als de dalende zon, groot als een bramzeil, veegde hij de zweetdruppels van zijn zwartglimmend gezicht en zonk uitgeput achterover met den zakdoek als een zonnetent boven zijn hoofd uitgespreid.

☞ „Zoo”, dacht ik, „nu weet je dat al weer, is er hier heusch een school, de hemel mag weten waar die is,” — en nieuwsgierig keek ik naar de weinige huizen, die op het felwitte strand lagen te blakeren. ☞ „Het zou wel aardig zijn die eens te zien,” dacht ik verder bij mijzelf, maar het was nog te warm om aan land te gaan, en pas toen de zon zoover van plaats veranderd was dat er sprake kon zijn van een smalle streep schaduw, floot ik om een boot en werd ik naar de stad geroeid om op zoek te gaan naar de school. De stad was *toch* groter dan ik gedacht had, en ik liep de eene straat na de andere door, struikelde over slapende kinderen en varkens, die welbehagelijk in het straatvuil uitgestrekt lagen. Ik knikte oude negers toe, die zoo afschuwelijk leelijk waren en zoo dicht bij de dieren stonden, dat ik er bijna op had willen zweren, dat ik op een wandeling daarginds in het oerbosch, dat de stad donker omlijstte, een grootvader of anderen nabij bloedverwant van hem met 'n staart zou kunnen vinden. ☞ Gedachten zijn echter tolvrij, zij konden mijn boosaardigheid niet raden, zij grijnsden vriendelijk tegen mij, staken de hand uit: — „witte man, geef ons wat!”

Jonge meisjes, zwart als ebbenhout, met weinig kleeren aan, maar met schitterende oogen en lachende monden, wenkten uitnoodigend van kleine, met leem bestreken hutten uit — maar ik had het druk, ik had geen tijd voor grapjes, die Ik hoorde een gebrom en gegons van kinderstemmen en een enkel geluid van een gebarsten oude-mannenstem daartusschen door; er was geen vergissing mogelijk, dat moest een school zijn, kon niets anders zijn, het geluid deed zoo volkomen denken aan dat wat bij ons in Denemarken uit dorpsscholen opstijgt — ik had het doel van mijn tocht bereikt. Ik dacht er wel even over of ik wel zoo maar naar binnen kon stappen, dus binnen zonder mij er om te bekommeren, dat ik er misschien er bijna uit, alsof ik verwacht werd, want nauwelijks had ik mij binnen de deur vertoond, of de kinderen zwegen even plotseling als een gramfoon, waarvan de veer springt. Er

Foto C. Steenbergh.

BOVENDEEL VAN EEN GEVEL AAN DE ZIJLSTRAAT
TE HAARLEM.

klonk hier en daar een gebrom van verwachting, verder was het stil, een honderd paar verbaasde kinderoogen gaapten me aan zoo hard ze konden, maar verder zaten de kinderen stokstijf als houten poppen, stil als muizen, zij bewogen zich niet, haalden nauwelijks adem — het was heel aardig zich zoo het middenpunt te voelen. ☼ Ik was op het punt te gelooven, dat ik niets gek gedaan had en bijna welkom was, toen ik plotseling beetgepakt werd door iets, dat ik niet beter kan vergelijken dan met een wervelwind, het was iets zwarts, het was vóór mij, achter mij, links en rechts, overal tegelijk, het greep mij bij de handen, het klopte mij op mijn rug, rukte aan mij en trok mij mee het huis in. „Hela” — dacht ik — „dat was zeker een vergissing van je; de hemel mag weten wat er nu gebeuren gaat! Die vervloekte nieuwsgierigheid van jou ook,” en pas, nadat ik een duw kreeg, zoodat ik op een stoel terecht kwam, had ik tijd om naar het zwarte wezen, dat mij vastgegrepen had, te kijken — den schoolmeester in eigen persoon. ☼ Wat een vertooning! Mijn oogen stonden stijf in mijn hoofd, nooit hadden ze iets dergelijks aanschouwd, nooit had ik gedacht, dat er zoo iets bestond. De schoolmeester had zich namelijk mooi gemaakt, — keurig netjes, zijn haar was grijs, bijna wit, en dat stond niet heel mooi bij zijn zwarte huid, maar het was keurig opgemaakt, pommade had hij gebruikt, het zat op zijn hoofd vastgeplakt en men rook het op een afstand. Hij had een lange, zwarte pandjesjas aan, die oorspronkelijk voor een heel mager iemand gemaakt was, en de schoolmeester was dat in het geheel niet; hij was echter een wijs man, hij wist er wel raad op — hij had den rug opengetornd, een stuk shirting was er tusschen gezet, en al sloot de jas noch van voren noch van achteren aan en hing die om hem heen als een slecht gemaakte zak, het was toch een pandjesjas, iets waarop men trotsch kan zijn, iets, dat doet denken aan een blanke en een kleedingstuk, dat niet iedereen bezit. ☼ De broek was hem te kort, een half el van zijn dunne, kromme beenen stak er uit, en zijn voeten! — die waren gerimpeld, bestoven, en zijn teenen staken naar alle kanten uit. Maar één kleedingstuk had hij, dat de moeite waard was te bezitten, zijn vest — of hij dat stuk zelf ontworpen had? — het was een symphonie — of liever gezegd een disharmonie — van kleuren, men moet een of twee keer de wereld rondreizen om zoo iets te vinden, rood van ondergrond, bezaaid met groene vierkanten, die een kleine, gele bloem omsluiten. ☼ Ja, hij was keurig, en ik kon bijna mijn lachen niet inhouden, toen hij voor mij stond te buigen, met zijn hand achteruit sloeg en vertelde, dat hij zijn leven lang naar dit uur had uitgezien, dat hij als een paard gewerkt had om de aankomende geslachten iets bij te brengen, maar „o, wijze man, negerkinderen zijn zoo dom, wees niet te streng, denk toch alleen aan mij, ik ben toch de voornaamste. Ik weet het, ik ben knap, heb veel geleerd en mij steeds op deze ontmoeting voorbereid — knapste van de knappen, luister naar de resultaten van het onderwijs van den ouden negerschoolmeester!” „Gek,” dacht ik. „Volkomen gek! Wat bezielt den man toch? Niet één, maar honderd strepen lopen er door; hij is niet goed snik; ik moest maar weggaan, voordat hij tot handtastelijkheden overgaat, wat doe ik ook hier?” ☼ Maar dat was niet zoo gemakkelijk als het leek, de weg naar de deur was door den schoolmeester versperd, die stond te buigen,

Foto C. Steenbergh.

GEVELFRAGMENT VAN EEN HUIS AAN DE JANSSTRAAT
TE HAARLEM.

zoodat zijn jas in de wonderlijkste plooiën trok — of ik iets wou hooren? ☼ „Ja,” — dacht ik — „je kan best doen, of dat je hoogste wensch is, je bent hier nu toch en je kan evengoed op alles ingaan, totdat je eruit gegooit wordt — het kan wel grappig zijn bovendien om te zien, waar dit op uitloopt.” Ik wendde mij dus tot den schoolmeester en zei vol waardigheid: „Laat ons eens hooren, wat gij, wijze man, aan deze steunpilaren der toekomst geleerd hebt,” — en daarop verviel ik weer in gepeinzen over de zich telkens aan mij opdringende vraag: waarom toch in godsnaam ben ik zoo hartelijk ontvangen? Men treft zoo zelden een neger aan, die zoo zonder voorbehoud de meerderheid der blanken erkent. ☼ Plotseling werd ik echter in mijn overpeinzingen gestoord, — wat — wat is dat toch voor een lawaai, dat de school doet daveren? Ik sprong op, maar was terstond weer gerustgesteld, het oorverdoovend spektakel, dat in mijn ooren drong en de muren van de school dreigde te doen springen, stamde slechts van de honderd kinderen, die op bevel van mijn wijzen vriend den mond openden en het alfabet van a tot z in koor opdreunden. De schoolmeester stond op zijn kathedraal en gaf al knikkend de maat aan, zijn bril danste op en neer op zijn neus; er was een angstige uitdrukking op het gezicht van den ouden man — zou het goed gaan, dat a-b-c, het is zoo vreeselijk moeilijk, zouden ze het allemaal kennen? Maar het ging uitstekend, het was een prestatie zonder weerga, en toen het weer stil werd en de kinderen van inspanning zuchtten en zich de zweetdruppels van het voorhoofd veegden, keek de school-

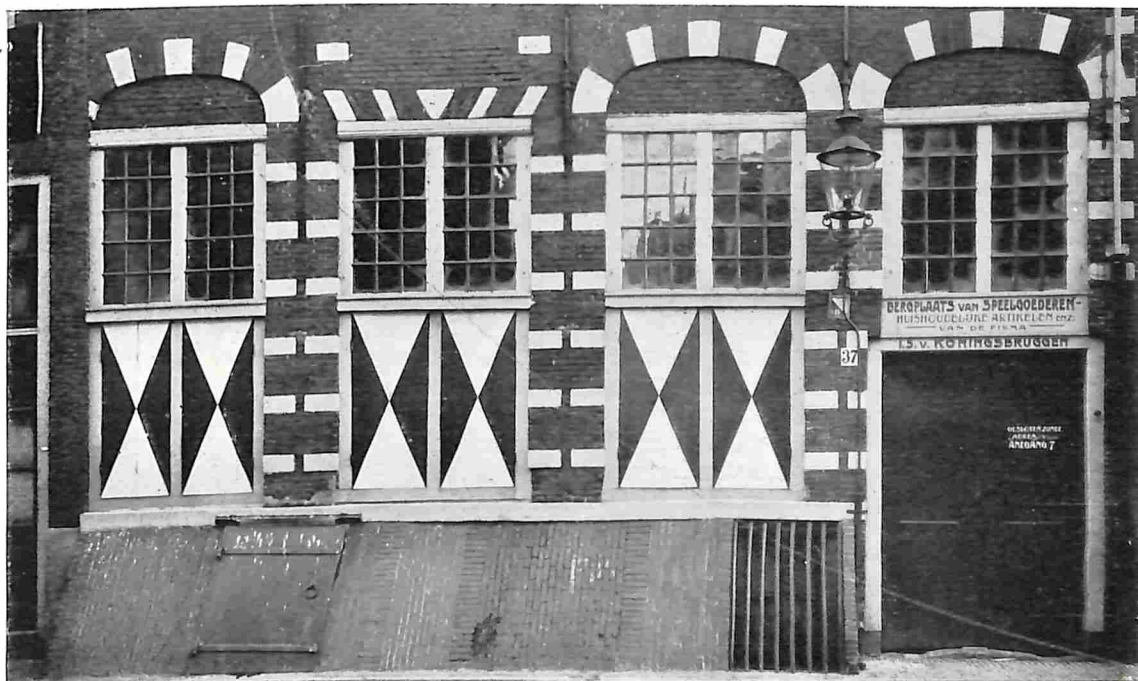

Foto C. Steenbergh.

BENEDENGEDEELTE VAN EEN HUIS AAN DE FRANKESTRAAT TE HAARLEM.

meester mij vragend aan. Ik besepte niet, dat er een uitspraak van mij verwacht werd en was trouwens ook niet in staat heel diep door te denken; maar toen de blijkbaar verwachte lof uitbleef, was hij gelukkig zelf mans genoeg om daarmee voor den dag te komen. — „Mooi, niet waar?” knikte hij. „Ja,” antwoordde ik, „prachtig, in geen blanke school zouden ze zulk een lawaai kunnen praesteeren, het was gewoonweg kolossaal!” ☒ De schoolmeester glimlachte en boog, en tegelijkertijd kwam er een verheffend gevoel over mij, een beeld uit mijn eigen schooltijd kwam mij voor den geest: — Ik, een arme kleine zondaar, die niets kon, vóór mij een eerwaardig man, een censor, die streng afkeurend naar mij keek, terwijl ik tevergeefs naar een bemoedigende uitdrukking in zijn oogen zocht — die ik nooit te zien kreeg. (Slot volgt). Naar het Deensch van EJNAR MIKKELSEN.

Culinaire geneugten in Parijs.

IK geloof, dat 't verschrikkelijk ouderwetsch is om Parijs te bewonderen... Ik meen, dat dat volmaakt veroorloofd was in het midden der 19e eeuw, tot omstreeks 1880 toe, toen eerst de glans van het tweede keizerrijk, daarna de Groote Opera, de Morgue, het graf van Napoleon en de Eiffeltoren de menschen in drommen, vol bewondering en verbazing, naar de Ville lumière deden opgaan. Ik kan niet zeggen, dat Opera, Morgue, Napoleon's graf of Eiffeltoren een buitengewone aantrekkingskracht op me uitoefenen en toch houd ik van Parijs geheel naar 19de-eeuwschen trant. Er is iets in Parijsche lucht, dat alle Hollandsche zwaartillendheid spoorloos doet verdwijnen, een prikkelend ozon, dat iemand opeens weer bijbrengt de kindelijke gemoedsgesteldheid, die ons alle overtollige genoegens (tenminste Hollandsch-overtollige genoegens) weer doet erkennen als volmaakt-onmisbare levens-factoren. Parijs verandert zelfs een volbloed-Hollandschen Nurks in een luchthartig flaneur, die overal te apprecieeren, te genieten vindt. Ik laat den tourist hier buiten beschouwing, den man, die 't zich tot taak stelt in zoo kort mogelijken tijd met zijn oogen zooveel mogelijk te bekijken, waarbij in de verste verte geen sprake is van een ook maar even aanvoelen van de sfeer. Hij zal u niet weten te vertellen, dat de bovengenoemde bezienswaardigheden eigenlijk even goed in Londen of Berlijn konden worden bewonderd, als Napoleon toevallig keizer van Duitschland was geweest, of als de eerste wereldtentoonstelling in Crystal-Palace ware gehouden, hij weet niet, dat Parijs daarom een uitzonderlijke plaats op deze aarde inneemt, om dat... nergens met meer zorg en met meer toewijding de maag wordt verzorgd. Als 's menschen maag gezond is, door tallooze koks, en als de koks hun werk hebben verricht, door tallooze doktoren en consorten. Waarlijk, 't is een der bijzondere geneugten van Frankrijks hoofdstad, dat we daar, zonder eenige valsche schaamte en zonder eenige wroeging, onze aandacht kunnen geven aan die bezigheid, welke in serieuzer ingestelde landstreken voor minderwaardig wordt uitgekreten... Waar ter wereld zou 't mogelijk zijn een uitgave te doen verschijnen, als de uitgever Rouff ondernam, toen hij publiceerde: La France gastronomique, Guide des merveilles culinaires et des bonnes auberges françaises, een uitgave, waarin nu reeds 15 (zegge vijftien) deeltjes verschenen! Door heel Frankrijk wordt de lafenis-

behoevende reiziger geleid, waarbij hij ongetwijfeld tot de overtuiging moet komen, dat heel het land één Lucullisch paradijs is. En in deze reeks werden twee deeltjes alleen aan Parijs gewijd! Wat niet beteekent, dat ik op mijn dooltochten door de stad der steden niet zelf belangrijke culinaire centra ontdekte, centra, waarvan de voornaamste wel haast door iederen Hollander, die in staat was zich voor een tijd van het oud-vaderlandsche menu van boterhammen, aardappelen en stampot (op zichzelf zeer waardeerbare hoedanigheden bezittend) te spenen, zullen zijn bezocht. De Brasserie Universelle met zijn ongelooflijk Hors d'oeuvre, waarvan de 30 verschillende onderdeelen door een slanke Parisienne met veel goeden smaak werden gesavoureed als zijnde slechts een licht voorgerechtje voor den daarop volgenden zeer uitgebreiden maaltijd, Ruel, Prunier, de Italiaansche restaurants Ristori, Noël-Peters, in het Bois de Pré Catelan, verbijsterend haast door den sierlijken overvloed, waarmee vruchten en ijs bij een zeer eenvoudige lunch worden opgediend, 't zijn allen de eetgelegenheden, voorkomend op het programma van hen, wier beurs betamelijk gevuld, een vroolijk bezoek aan Parijs toestaat. ☒ Moeilijker echter is 't de minder notoire lokalen te vinden

en vooral, als we eens met de exotische keuken kennis willen maken, dienen we eenigen tijd disponibel te hebben om door te dringen tot de streken, verder van de boulevards verwijderd. Trouwens, de Fransche keuken in de minder kostbare restaurants is ook een zwerftocht waard. Voor weinig geld krijgt men een volledig menu met hors d'oeuvre en consommé en groenten en vleesch en dessert (kaas of crème of gâteau) en vruchten met wijn en café noir op de buiten-boulevards. Het meest karakteristiek-Parijsch op dit punt is wel L'éléphant blanc in de Rue Pigalle, waar le patron of Madame met onnavolgbare élégance rondgaan met een groot blik pâté de foie gras, om iederen gast, voor hij zijn diner begint, te bedienen van deze eetlust-opwekkende délicatesse. Ik heb echter een duister vermoeden, dat deze vriendelijkheid een aanvulling moet zijn, met het kwistig rondgedeelde, heerlijk-knappende brood, voor de hiaten in de grootte der porties... Voor dergelijke hiaten hoeft men minder te vreezen in het eenige passen verder gelegen Hollandsche restaurant, Au neuvième Art, waar

Foto C. Steenbergh.

HAARLEM.

GEVELS AAN DE GEDEMPTE OUDE GRACHT.

de volbloed-Hollander zich naar oud-vaderlandsch gebruik kan verkwikken, zoowel met op Fransche wijze toe bereide spijzen als met snert, stampot, boterhammen met kaas, gekookte aardappels en wat dies meer zij. In een keurig verzorgd interieur, waaraan Cornelis van der Sluys zijn krachten wijdde, een proeve van Hollandsche moderne kunstnijverheid, door haar rust en evenwicht iederen gastronom in staat stellend naar behooren zijn maaltijd te genieten. Toch, 't zal vreemd klinken in Hollandsche ooren, is de maaltijd, die we in dit, ons eigen, milieu kunnen gebruiken, voor den gemiddelden Franschman haast even exotisch als de Chineesche spijzen 't voor ons zijn, waarvan we de hemelsche vreugden kunnen beleven in het lokaal, dat Chop-Suey stichtte in de Rue des Carmes in een heel ander deel van Parijs. Voor we daarheen echter gaan, wil ik even aanteekenen, dat de Hollander voorbereid moet zijn, als hij in een niet-cosmopolitisch, maar waarlijk Parijsch hotel zijn tenten opslaat, daar niet de uitgebreide ontbijten te zullen vinden, welke hij in ieder Hollandsch hotel als iets vanzelfsprekends zal aanvaarden. Zijn ontbijt zal hij, indien hij tenminste niet le patron, inclusief het hotelpersoneel wil choqueeren, op zijn kamer, zoo niet op zijn bed dienen

Foto C. Steenbergh.

HAARLEM.
DE BAKENESSERGRACHT

te nuttigen, waar hem op een groot blad een knappend broodje (of een stuk van een smal lang Fransch brood) wordt gebracht, vergezeld van een schijntje boter, een groote „bol”, waarin hij zijn chocolat of zijn café au lait kan gereed maken. Een groote lepel schijnt ons een overbodig verschijnsel bij dit „ontbijt”, doch is voor den Franschman onmisbaar, die zijn brood in de vloeistof brokkelt en dit kinderpapje smakelijk oplepelt. Wees voor één ding op uw hoede: drink nooit thee bij dit ontbijt. Ze is absoluut ondrinkbaar. Ook bij de overige maaltijden wordt het brood anders gehanteerd dan bij ons. 't Wordt nooit gesneden, altijd in stukjes gebroken en vervangt onzen aardappel bij vleesch en groenten. Zelfs is het geoorloofd, zonder eenige reserve, zijn bord met een stukje brood „schoon te maken!” Een uiterst verdienstelijke „s lands wijs, 's lands eer”, want hoeveel kostelijke resten komen er niet in het vuilnisvat terecht.... En deze verspilling van materiaal zal toch iedereen rechtgeaarden gour mand ter harte gaan. De aardappel, die bij ons deze taak overneemt, figureert op het Fransche menu als groente, en boterhammen met kaas, vleesch en worst belegd zijn het ultima Thule voor een Parijzenaar. Juist zoo exotisch als de vreemde gerechten, die in het restaurant Chung, 11bis Rue des Carmes, worden opgediend. ☞ Hoe moeilijk 't was en hoe ver, zouden we met een kleine variant kunnen zeggen. Want 't is geen kleinigheid de Rue des Carmes, een klein steil opgaand straatje tusschen Boulevard Saint Germain en Ecole Polytechnique, te ontdekken. 't Rampzalige in Parijs is wel, dat de afstanden altijd veel grooter zijn, dan men schat, als men te rade gaat met de opgegeven straatnummers, omdat men vooral in den aanvang steeds weer vergeet, dat de huizen ieder voor zich minstens drie maal zoo breed zijn als de Hollandsche dito's. Maar ten slotte geraakt de volhardende mensch toch waar hij wezen wil en zoo gebeurde 't dan ook, dat ik in de Rue des Carmes belandde. Wat nog niet beteekent, dat ik het Lucullische paradijs nu ook gevonden had. Want ofschoon niets anders dan Chineezen de straat, of liever 't straatje bevolken, zoo kon niemand ons zeggen, waar 't Chineesche restaurant was.... Curieus was 't wel, dat de eenige Franschman, dien we ontmoetten, 't ons aanwees en dat 't bleek, dat 't zoo gelegen is, dat iedereen in de straat 't moet zien en kennen, op het hoogste punt gelegen, op een vooruitspringenden hoek!.... 't Lokaal zelf ziet er alleraardigst uit, de wanden bedekt met geschilderde paneeltjes tusschen rood en geel lakwerk, waartusschen spiegels een fata morgana van weidsche restauratie-ruimten in een grandioos en liefelijk landschap scheppen. De geschilderde paneeltjes worden mettertijd vervangen door lakwerk, waaraan een nijver handwerksman in China sinds eenige jaren reeds zijn krachten wijdt. De stoelen, zooals de afb. op blz. 478 die vertoont, zijn reeds verwisseld tegen gesneden Chineesche meubelen, een verwisseling, den uitheemschen aanblik accentueerend. En de stokjes, welke naast ieder bord liggen, herinneren te meer aan het Hemelsche rijk. Wee echter den onwetenden Europeeër, die het wagen zou dit eetgereedschap op 3den en 4den vinger te balanceeren, in de hoop, op deze wijze eenige spijze te kunnen verorberen.

Hij kan ervan verzekerd zijn, slechts de geur te mogen genieten van visch op Cantoneesche wijze bereid, van kip met bamboe, truffels en amandelen, van het godengerecht Chop Suey. En van hoeveel aardesche zaligheid zou de gast dan verstoken zijn! ☞ Met een eenigszins vreesachtige gestemdheid was ik bij Chung binnengetreden, gedachtig aan de muizen en honden, die de traditie op ieder Chineesch menu stelt. Ik weet niet, of ze misschien ook figureerden op de omstreeks honderd nummers groote spijslijst, waaruit de eigenaar de volgorde van mijn diners samenstelde. Visch op Cantoneesche manier toeberaid, met bamboe, uien en worteltjes vertoont de eigenaardige kwaliteit, in niets meer aan visch te herinneren, maar een vleeschschotel te suggereeren. Bij ieder bord wordt een kommetje met rijst geplaatst, dat tezamen met soja en cayennepeper even onmisbaar is bij een Chineeschen maaltijd als het brood bij een Franschen, de aardappels bij een Hollandschen disch. Vervolgens werd de boven reeds genoemde kip opgediend door een Chineeschen kellner, die echter de gastheerlijke instincten van den eigenaar miste, daar hij, zoodra hij merkte, dat ik Hollandsch was, me wilde onthalen op de Indische rijsttafel-attributen, op zichzelf een zeer waardeerbaar voornemen, maar hier, waar ik mijn zinnen speciaal op Chineesche tafelgeneugten had gesteld, minder zijn plaats. En ten slotte zette een schotel gemengde groenten, specialiteit van het huis, naar den naam van den eigenaar Chop-Suey genoemd, de kroon op het werk. Op eigen houtje bestelde ik toen allerplezierigst uitzierende gebakjes, die herinneringen aan de kinderjaren in mij wekten, toen roze en blauwe suikerheerlijkheden verboden en dus

Foto C. Steenbergh.

HAARLEM.
KIJKJE IN DE NIEUWE SCHOOLSTRAAT,

zeer op prijs gestelde waar was. Maar de teleurstelling was groot, dit mengsel van water, meel en olie had met het voorafgaande in het geheel geen samenhang. Zoomin als er verband schijnt te bestaan tusschen den „waard" en den hoffelijken student in de medicijnen, die in één persoon hier zijn vereenigd, een combinatie, zeer zeker sporadisch voorkomend. Hoewel Parijs met zijn onbegrensde mogelijkheden in het Russisch restaurant, niet ver van de Rue des Carmes, een eigenaar kent, die eenmaal als homme du monde te Petersburg op andere wijze een goede tafel apprecieerde, terwijl de vestiairebewaarder in dit door de Russische émigré's drukbezochte huis als advocaat een gevestigde practijk bezat. Dit staat vast, dat Parijs de uitzondering op den regel steeds bevestigt en dat nergens ter wereld minder van waarde is onze oud-Hollandsche levensregel: „Schoenmaker, houd je bij je leest."
ANNIE VAN RHOON.

Een ongemeen en bekoorlijk Bloemstruikje.

HET inrichten van een tuin is een kwestie van opvatting en smaak. Er zijn menschen, die alles gaarne aan den architect en tuinman overlaten, en tevreden zijn als hun tuin beantwoordt aan de heerschende begrippen van mode en stijl, onverschillig uit welk materiaal de beplanting is samengesteld. Als alles maar onberispelijk van uitvoering en onderhoud is, het gazon effen en groen, de grasranden scherp afgelijnd en strak, de gewassen binnen de gestelde perken worden gehouden, de bodem rein en vrij van onkruid is, dan voelen zij zich voldaan en behaaglijk in hun correcten tuin. Maar, er zijn ook menschen, die hun tuin als klein paradijs beschouwen, en daarin een veelheid van de mooiste en merkwaardigste gewassen brengen; die hun tuin bezitten als een heiligdom voor natuurgenet- studie; die er de planten en bloemen bespieden in hare ontwikkeling, bloei en vruchtzetting; den groei volgen van elke plant, de ontplooiing van elke bloem, en altijd bezig zijn met verzorgen, opkweken en vermeerderen van hun plantenschat; en waar elke nieuwe plant met belangstellende vreugde wordt ingehaald. Men kweekt er geen planten om het bordes, het tuinmuurtje of het pad van flag-stones te orneeren, maar omgekeerd, bouwt men er een rotsje, legt er een heidetuintje of moerasje aan, om er de planten te kunnen kweken, die tusschen de andere gewassen van den

tuin slecht zouden gedijen. Zulk een tuin trekt altijd de aandacht, boeit u en laat u niet los, maar houdt u vast; hij dwingt tot beschouwen! Welk een verschil met de deftige, strakke, z.g. ornamentale tuinen, die ongetwijfeld wel indruk kunnen maken door hun evenwicht, rust en orde, maar waarin het plantenleven aan banden ligt, en ongeschikt is gemaakt aan de ijzeren eischen van den stijl. Voor zulke tuinen is het van weinig of geen belang een verscheidenheid van bekoorlijke bloemplantjes voor te stellen, omdat zij daarin toch zelden een plaats zullen kunnen vinden, terwijl

aan de speciale voorzorgen en behandeling, welke vele soorten vragen ten opzichte van grondsoort, standplaats, belichting, bodemgesteldheid moeilijk kan worden voldaan, zonder in conflict te komen met de wetten van den gevolgden stijl. In de andere hier bedoelde tuinen gaat dat wel! Men kan daarin allerlei aantrekkelijke of belangwekkende planten kweken, of hare cultuur probeeren, ook van moeilijker soorten, omdat men hier niet gebonden is aan een alles overheerschende kunstopvatting. En slaagt de cultuur van een ongemeene of lastig te kweken soort, dan is dat een tuinvreugd apart! ☞ Er is in zulke tuinen voor een mooie of bijzondere plant altijd wel een hoekje te vinden, of gereed te maken, dat haar het beste past, een beschaduwde plekje, een zonnig plaatsje, een vochtig of een droog terreintje, al naar hare natuurlijke eigenschappen. ☞ Tot de ongemeene, ietwat lastige, maar heel bekoorlijke bloemplanten, waarop

ik gaarne de aandacht vestig, behoort de *Daphne Cneorum* L. een laagblijvend heestertje, verwant aan ons inlandsch Peperboompje, *Daphne Mezereum* L., maar van zuidelijker herkomst. Het komt wildgroeiend in de bergstreken van Zuid- en Midden-Europa voor, tot de hoogte van Frankfort ad. Main en Bohemen. Ook in Frankrijk groeit het spontaan, o.a. in Charente Inférieure, op zandige heide- en dennengronden. Maar hoewel een plantje van zuidelijker gebied, wil het als men tegemoet komt aan enkele eischen, ook in onze noordelijker gelegen tuinen groeien en bloeien, evenals dit bijvoorbeeld met *Erica carnea*, *Phillyrea media*, *Centranthus ruber*, en zoovele andere planten van zuidelijker herkomst het geval is. ☞ Het beste groeit de *Daphne Cneorum* hier wel in vochthoudenden humusgrond, op een ietwat tegen de felle zomerzon beschaduwde, frissche standplaats. Vilmorin beveelt als grondsoort aan een mengsel van boschgrond

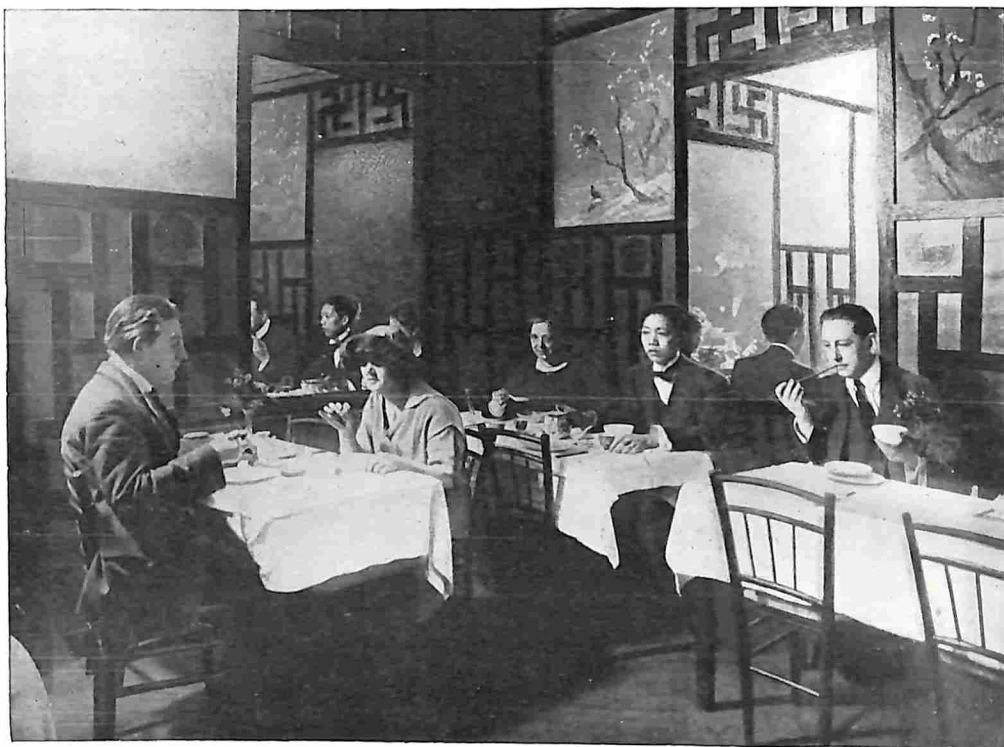
en zachten kleigrond (kleizodengrond). In plaats van boschgrond kan ook veenaarde dienen. Ik kweekte de op bladz. 479 afgebeelde plant in veenbagger, vermengd met zand en bladaarde, en in Aalsmeer kweekten de boomkwekers haar met succes in zuiveren veengrond. ☞ Als potplant is haar cultuur moeilijker; zelden gelukte het mij ze als zoodanig langer dan een paar jaren goed te houden. Maar ook in den vollen grond is niet elke plaats haar goed! Ze schuwt felle zonnehitte en bodemdroogte, en stelt een frissche, luchtige omgeving op prijs. Op een rotsje bijv., wil ze wel, als het maar niet is op een te zonnige plaats, waar de grond gemakkelijk uitdroogt. De lagere plaatsen zijn beter, daar blijft de bodem vochtiger en koeler, vooral aan noord-, oost- of westkant. ☞ Gedachtig aan hare zuidelijke herkomst is het goed in tuinen in hooge, en verder van zee gelegen streken, waar de winterkoude altijd grooter is, in den winter eenige beschutting aan te brengen, vooral tegen fellen wind, bijvoorbeeld met sparretakjes, die naar elkander toegebogen worden. ☞ Ten slotte iets over het struikje zelf. Ik zeide reeds dat het een laaggroeiend heestertje is; het wordt niet hooger dan 25 à 30 c.M. Het behoort tot de groenblijvende

Chung

11bis, Rue des Carmes

1 Couvert	1,00
紅燒鮮魚	4,00
杏仁鷄丁	7,50
炒什碎	2,50
色餅	1,50
	<hr/>
	16,50

REKENING VAN HET CHINEESCHE RESTAURANT TE PARIJS.

IN HET CHINEESCHE RESTAURANT TE PARIJS.

gewassen en ontwikkelt fijne, dunne takjes, die later ietwat uiteen wijken en min of meer een liggende houding aannemen. De smalle, donkergroene blaadjes zijn klein en lederachtig; ze staan dicht opeen, zooals op de afb. duidelijk te zien is; ze zijn bovendien bijkans zittend en aan den rand meestal ietwat omgekruld. De bloempjes zijn van gedekt rose kleur, en verschijnen eindelijk aan de takjes in veelbloemige, gesloten en bolvormige schermpjes van Mei tot Juni; ze bezitten een sterken, heerlijken geur. Ze duren ook heel lang en blijven tevens afgesneden lang frisch en geurend. ☞ Voor de vulling van kleine vaasjes en bakjes, zijn er moeilijk aantrekkelijker bloemtakjes te vinden; de rose bloempjes steken op allerbekoorlijkste wijze tegen de kleine, donkergroene blaadjes af. Soms bloeit de plant nog eens in Augustus—September, wat dan evenwel ten nadeele van den voorjaarsbloeit is. Men moet dien laten bloei als een te vroeg ontluiken der bloemknoppen beschouwen, zooals ook wel bij andere gewassen, Kastanje, Rhododendron, enz., voorkomt, vooral in natte, zachte nazomers, die op een heete, droge voorperiode volgen. ☞ Een Nederlandsche naam is voor de *Daphne Cneorum* niet in gebruik. De Franschen noemen de plant *Thymelée des Alpes*, de Engelschen spreken van *Garland-Flower*, onze Oostelijke naburen van *Rosmarinblätteriger Seidelbast*. Wellicht dat de nieuw opgerichte „Nederlandsche Dendrologische Vereeniging” er in slagen zal voor de houtgewassen van uitheemschen oorsprong, welke ten onzent in tuinen, parken en plantsoenen aangeplant worden, goede, kernachtige, Nederlandsche namen te creëren. Dat zou zeker velen welkom zijn! Botanische synoniemen van *Daphne Cneorum* L. zijn: *D. odorata* Lam. en *Thymelaea Cneorum* Scop. Ze behoort tot de familie der *Thymelaeaceae*.

A. J. VAN LAREN.

Hoeven en klauwen

19) DOOR G. D. ROBERTS.

GEEN enkele visscher kan echter ooit met zekerheid zeggen, wanneer hem weer plotseling een hongeraanval zal overvallen. Juist die onzekerheid heeft visschers geleerd de deugden: geduld en hoop te beoefenen. Het heeft ze ook geleerd onwaarheid te spreken, doordat ze zoo machtig veel tijd krijgen om verhalen te verzinnen waarmee ze lichtgeloovigen kunnen vermaken. ☞ In zijn hoedanigheid van visscher bezat de lynx zoowel geduld als hoop. Maar zijn geduld werd dien ochtend op een zware proef gesteld; want hij was hongriger dan gewoonlijk en hij wilde zijn honger speciaal met visch stillen. Zijn belachelijk staartstompje, dat onzichtbaar was voor de plasbewoners, begon toornig heen en weer te zwaaien. Hij stond bijna op het punt het op te geven en weg te sluipen om op konijnen te jagen, toen hij met een half oog iets gewaar werd, dat het haar om zijn nek deed opstaan in naijverige woede. Een indringer, een vreemdeling, een mededinger wiens bekwaamheid als visscher zijn eigen pogingen waardeloos deed lijken, had den toegang tot den plas bereikt en keek er in met scherpe oogen. Voor het eerst in een half uur tijd, bewoog de lynx zich. Hij draaide zijn kop heelemaal om en vestigde zijn groenen, meedoogenloozen blik vast op den indringer. ☞ De nieuwe bezoeker was langs den weg van de rivier gekomen, en uit zijn gedrag viel op te maken, dat de plas iets nieuws voor hem was. Zijn lang, lenig, donker lichaam lag neergehurkt in het midden van den toegang, met het achtergedeelte in het water en kop

en schouders er buiten. Glad en glanzend, met zijn buigzaam lichaam op de lage pooten, zijn zware kaken en bijna hondachtigen kop, nauw zichtbare ooren, donkere oogen, en langen krachtigen staart, vormde hij het scherpst denkbare contrast met de groote, schaduwachtige kat met de maan-oogen; ofschoon in grootte en gewicht ze beiden niet zoo veel van elkaar verschilden. ☞ Maar de ander keek niet naar den stillen spieder op den boomstronk aan de overzijde van den plas. Hij keek neer, met opgetogen blikken, in de bevolkte diepte. Zijn jacht was den laatsten tijd niet gelukkig geweest en hij had honger. Hij wachtte even en schoot toen met een zwaai, maar gladjes, alsof hij geëlied was, het water in. De oogen van den lynx volgden, met woeste oplettendheid, zijn vlugge en visch-achtige bewegingen onder het water. ☞ De sluimerende plasbewoners ontwaakten en stoven vol schrik uiteen waarbij zelfs de sufferige zuigvisschen een verbazingwekkende levendigheid aan den dag legden. Maar deze fijnproever onder de visschen had het niet voorzien op de zuigvisschen met hun grof vleesch. Terwijl de waanzinnig beangste vluchtelingen naar alle richtingen stoven, vreemde arabesken vormend boven den bodem en in hun vrees blijkbaar den nauwen uitgang vergetend, hapte de otter naar de forellen, die hem in den weg kwamen en beet hun ruggegraat door, zoodat ze

even later met den buik naar boven aan de oppervlakte kwamen drijven. Maar hij wilde juist den grootsten forel uit den plas hebben. ☞ En er was één visch bij, die het ongeluk had alle andere verre te overtreffen. Zijn grootte was vroeger vele kleinere soortgenooten noodlottig geweest.

Nu was ze hem zelf noodlottig. De otter koos hem tot prooi. Toen hij bemerkte, dat hij zoo verkozen was, zwom hij woest van de eene zij naar de andere en op en neer, telkens den uitgang missend — of zich telkenmale

den weg er heen afgesneden ziend — maar toch, enige minuten lang, den hardnekkigen vervolger ontgaande. Ofschoon de otter een vier-pootige landbewoner was, was hij feitelijk vlugger en behendiger in het water dan welke forel ook; maar telkens werd hij tegengehouden of opgehouden door andere

doodsbange vluchtelingen die hem den weg versperden of die hem er toe verleidden de vervolging een oogenblik te staken om een scheurenden beet toe te brengen. ☞ Tijdens dit heele woeste kabaal bewoog de lynx zich geen seconde, behalve om met zijn wreede oogen de bliksemsnelle bewegingen van vluchteling en aanvaller te volgen. Ten slotte schoot de ten doode gedoemde forel naar boven, juist onder het uiteinde van den boomwortel, en duikelde om aan de oppervlakte. In dat deel van 'n seconde waarin hij in zijn draai scheen te rusten, schoot de harige poot naar beneden; en de forel werd een heel eind den oever op geslingerd. Op de plaats van waar de forel op zoo onbegrijpelijke wijze verdwenen was, schoot de kop van den otter naar boven. Een oogenblik zonden de donkere, woedende oogen van den otter een gloeienden blik in de bleke oogen van den lynx, op niet meer dan twaalf of achttien duim afstand van elkaar. Toen verdween de lynx met een sprong op den oever, om zijn slachtoffer vast te grijpen en te doden. ☞ Nu waren er een massa andere forellen in den plas, die hij kon vangen en drie doode of stervende visschen, die hij maar voor het nemen had. Maar dat legde bij den otter geen gewicht in de schaal. Men had hem zijn prooi ontfroefd. Zijn buit was brutaalweg uit zijn mond gestolen. Hij had in zijn ziel geen plaats voor andere gevoelens dan woede en wraaklust. Hij krabbelde op

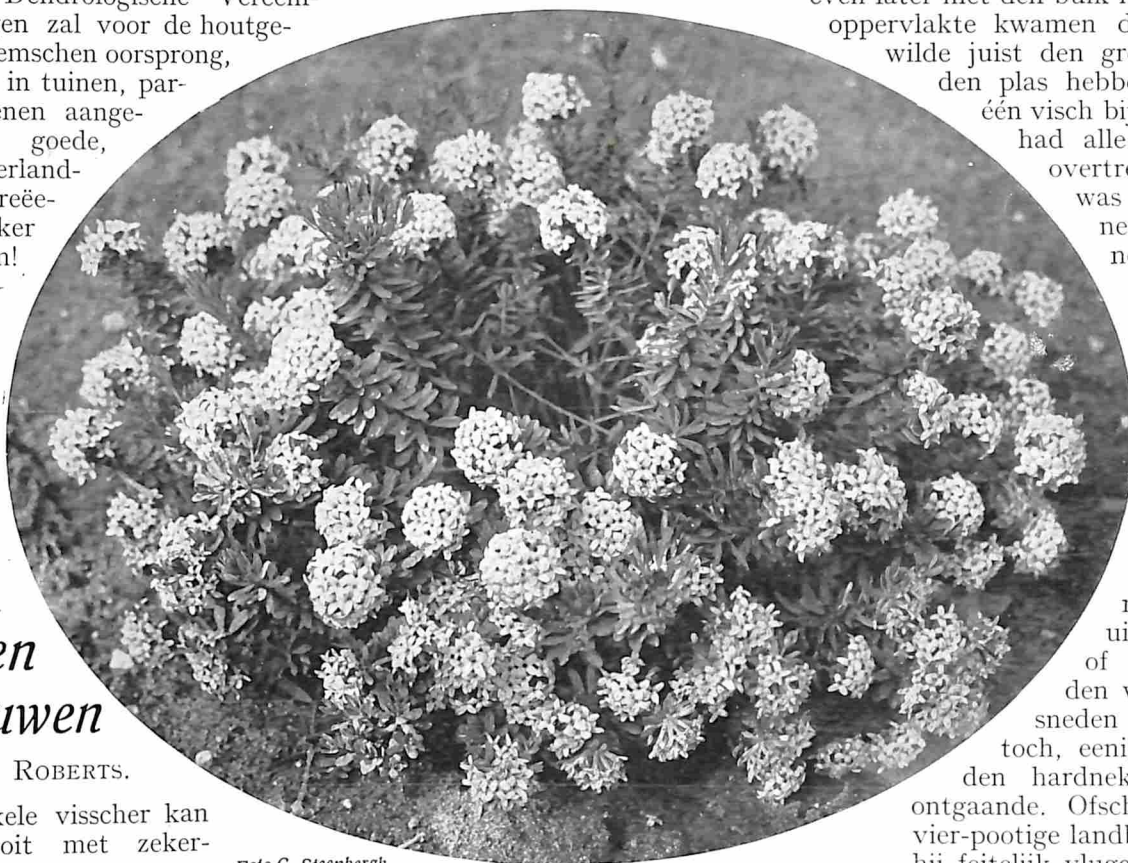

Foto C. Steenbergh.

EEN ONGEMEEN EN BEKOORLIJK BLOEM-STRUIKJE.

den boomwortel en gleed geruischloos den oever op. ☞ Van het standpunt van den lynx beschouwd, was alle reden tot klagen aan zijn kant. De plas was zijn eigen jachtterrein, een langdurig en nooit bestreden bezit. De otter was een brutale indringer. In den regel zullen twee wilde dieren van verschillende soort, die zoo gelijk zijn in grootte en kracht, dat het resultaat van een gevecht twijfelachtig is, voorzichtig voor elkaar uit den weg gaan. De blijkbare onzekerheid zal ze beiden weerhouden. Ze kennen elkaars vechtmethode niet. En er staat voor beide te veel op het spel. Maar hier was het van beide kanten een kwestie van de eer van de wildernis. Het was een groote strijd, waarvoor geen van beide terugdeinsde. En daarom keerde de lynx — na den visch te hebben gedood — zich dadelijk om, neergehurkt met één poot op zijn buit en keek den naderenden otter spiedend aan. ☞ Aanvankelijk rende de otter onbevreesd op hem toe alsof hij het beneden zich achtte voorzorgsmaatregelen te nemen of sluwheid aan te wenden. Maar toen hij op zoowat zes voet afstand was gekomen, bleef hij staan, alsof de kille bedreiging in de oogen van zijn neerhurkenden vijand, hem van zijn stuk had gebracht. Niettemin keek hij even onbevreesd en vast zijn tegenstander aan, en het was duidelijk, dat hij niet in 't minst bevreesd was. Even later begon hij langzaam vooruit te schuiven, heel langzaam, voetje voor voetje. Voor den lynx, met zijn vuriger maar minder vasthoudend temperament, was die uiterst omzichtige en schijnbaar eindeloze manier van naderen, meer zenuwspannend dan een woeste aanval zou zijn geweest. Zijn moed was groot genoeg, maar zijn zenuwgestel was gauw geprikkeld. Hij opende wijd den bek en blies luid, welke uiting van vijandelijkheid hij besloot met een gil, die door merg en been sneed. Toen geen dier beide demonstraties eenigen indruk maakte op zijn aansluitenden vijand, hield hij het niet langer uit zoo stil te blijven zitten. Met een plotseligen sprong vloog hij naar boven, in het idee, dat hij pal boven op den rug van den otter zou neerkomen. Maar toen hij naar beneden kwam, was de rug van den

otter niet meer op de plaats waar hij verwacht had, dat hij zijn zou. Hij was voorzichtig verplaatst. En het volgende oogenblik hapte de otter naar zijn keel en het scheelde niet veel of de beet was raak geweest. Enkele seconden keken ze elkaar grommend aan; toen, als op een afgesproken teeken, sprongen ze van elkaar weg en begonnen voorzichtig om elkaar heen te draaien, daar de een zoowel als de ander eerbied begon te krijgen voor de dapperheid van zijn tegenstander. Dat eene oogenblik waarop ze elkaar bijna bij de keel gegrepen hadden, scheen hun de oogen geopend te hebben voor de mogelijkheden die in hen verborgen lagen en hun woede te hebben gekalmeerd. ☞ Terwijl ze om elkaar heen draaiden, beide loerend op een kans om den ander op een onbewaakt oogenblik aan te vallen, lag de doode forel glinsterend en bloedend op het gras tusschen ze in. Plotseling schoot de otter naar voren, alsof hij hem wilde beet pakken. Maar toen hij dat bemerkte, sprong de lynx er eveneens heen, met een angstaanjagend gegrom. De otter deinsde een eindje af. De lynx stuitte zijn sprong. Even later liepen ze beide weer draaiend om elkaar heen, loerend op een kansje. ☞ Hoe langer de otter die grijze, sluipe schaduwachtige gestalte bestudeerde, met de groote oogen, het krachtige, ineengedoken achterlijf, de lange verscheurende klauwen, hoe minder zeker hij er zich van voelde dat hij de overwinning zou behalen, hoe meer zijn vechtlust bekoelde. Hij begon te denken aan zijn andere slachtoffers in den plas, die hij zonder de minste moeite kon bemachtigen; en als zijn trots het hem niet verboden had, zou hij met alle genoegen zijn weggelopen van het twijfelachtig avontuur

waarin hij nu gewikkeld was. Maar hij had een vasthoudenden aard en liet niets blijken van zijn aarzeling. De lynx daarentegen, die een minder koppig en meer levendig temperament bezat, begon te denken aan konijnen en soortgelijke makkelijke prooi. Hoe meer hij dat gerekte, gespierde, donkere dier bestudeerde, met zijn scherpe tanden en geweldige kaken, hoe minder hij lust had zich er mede te meten en hoe onverschilliger hij werd voor een maaltijd van forel. Hij vergrootte langzamerhand den cirkel van zijn dreigend gebrom. Daar tegenover trok de otter zich eveneens een eind terug. De lynx bleef staan en keek in een boom, alsof hij plotseling belangstelling voelde voor het gefladder van een wit-en-zwarte specht. De otter snuffelde onderzoekend op den grond, alsof hij daar een nieuwen geur ontdekt had. De forel scheen vergeten. Hij lag te glinsteren in een zon-beschenen plek; en een groote paardenvlieg streek er op neer. ☞ Even later liep de lynx bedaard weg. Op den rand van een boschje, zoowat op dertig pas afstand, ging hij rechtop zitten en keek met voorgewende onverschilligheid rond om te zien wat zijn mededinger zou doen. Bij de minste provocatie zou hij teruggekeerd zijn om de zaak uit te vechten. Maar de otter had heelemaal geen lust hem te tarten. Hij keerde zich om, liet zich in den plas neerglijden en greep een der visschen die hij al gedood had. Dien sleurde hij den anderen oever op en begon hem met smaak te verslinden, zoodat zijn vroegere tegenstander hem kon zien. Daarop sloop de lynx terug. Hij zette zijn poot op den prooi en keek, uitdagend grommend, over het water heen. Er volgde geen antwoord, daar zijn mededinger het

blijkbaar te druk had om op hem te letten. Hij pakte den visch met zijn tanden beet en gromde weer. Nog steeds geen antwoord van den otter. Toen liep hij, met zijn stompstaartje brutaal opgeheven, trots de stilte van het bosch in om zijn maal te verslinden.

IX.

DE SCHADUWEN EN JOHN HATCH.

☞ Toen John Hatch de kleintjes van het lynxen-paar ontdekte in hun ondiep hol op de zonnige, kale berghelling, keek hij een poosje naar ze

met een eigenaardig mengsel van medelijden en vijandelijkheid. In zijn oogen waren alle lynxen ongedierte van de ergste soort. Ze hadden drie van zijn schapen gedood. Een oud mannetje had zijn hond zoo gehavend, dat de hond zijn moed had verloren en daarmee al zijn waarde als jachtgenoot. Ze hielden vreeselijk huis onder de jonge herten, de patrijzen en de hazen en brachten daardoor soms John Hatch's voedselvoorziening in gevaar. In één woord, ze waren zijn vijanden en moesten dus, volgens zijn meening, meedoogenloos uitgeroeid worden. Maar dit waren de eerste jongen van het gehate ras, die John Hatch ooit gezien had. Heel anders dan de volwassen lynxen, wier vacht van een geelbruine, schaduwachtig grijze kleur is, hadden deze jonkjes een glimmende, gladde huid, versierd met strepen als bij een tijger. Ze waren zoo jong, dat hun oogen nog niet open waren gegaan en lagen vertrouwelijk en gezellig bij elkaar, net heele groote jongen van een huispoes. Maar dit vormde in John Hatch's oogen geen verzachtende omstandigheden voor hun misdadig bestaan. Het was geen motief ze te sparen, want hij had ook een vaste gewoonte om overtollige katjes te behandelen. ☞ Hij boog zich voorover en streek over het pakje glinsterende huiden. Ofschoon ze nog blinde babies waren, merkten de jongen dadelijk dat ze door een vreemde werden aangeraakt en dat de lucht, die ze roken, een vijandelijke geur was. Dadelijk rezen hun staartjes en kragen om hun hals omhoog en met een zwak gesis, draaiden zij zich om en krabden nijdig naar de uitgestoken hand.

(Wordt vervolgd).

Foto v. d. Laarse.

HOLLANDSCH LANDSCHAP.